

ÖZET

ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ ÇERÇEVESİNDE

KKTC ORTAOKULLARINDA

TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

Gaye Dede

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ömer Yaraşır

Ocak 2011, 183 sayfa

Dil, iletişimin temel aracıdır. Dil olmazsa insan düşündüklerini, hissettiklerini anlatamaz ve sağlıklı iletişim kuramaz. İyi bir iletişim ancak dilin doğru kullanılmasıyla mümkündür. Dilin nasıl doğru kullanılacağı konusunda ise öğretmenlere büyük görevler düşmektedir.

Yapılan araştırmanın amacı, KKTC'deki Türkçe öğretmenlerinin 6, 7, 8. sınıflarda öğretim uygulamalarına ilişkin görüşlerini tespit etmek, karşılaştıkları güçlükleri ortaya koymak ve sorunlarına çözüm önerileri sunmaktır.

Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini KKTC'deki ortaokullarda ve orta bölümü olan liselerde 6,7, 8. sınıflarda Türkçe dersi veren 142 öğretmen oluşturmaktadır. Ortaokullarda bulunan öğretmenlerin sayısı Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığında, orta bölümü olan liselerde Türkçe dersine giren öğretmenlerin sayısı ise okul müdürlüklerinden öğrenilmiştir. Çalışma için evreni oluşturan 142 öğretmenin tamamına ulaşılmış; ancak iletilen ölçeklerin 106'sı geri alınabilmiştir.

Öğretmen görüşlerini alabilmek için altı bölümden oluşan bir anket hazırlanmıştır. Birinci bölüm, kişisel bilgiler, diğer bölümler ise okuma, yazma, konuşma, dinleme becerileri ile dil bilgisi bölümleridir. Veri toplamak amacıyla Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı Genel Ortaöğretim

Dairesinden uygulama izni alınmış ve 2009-2010 öğretim yılının ikinci döneminden itibaren anketler öğretmenlere iletilmiştir.

Anket sorularını hazırlamak için 2005 Türkçe Öğretim Programı ile alanın çeşitli temel kaynaklarından yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde, öğretmenlerin çoğunluğu okuma alanı için sesli okuma yöntemini, yazma alanı için not alma yöntemini, dinleme alanı için katılımlı dinlemeyi tercih etmektedirler. Programda konuşma alanı için önerilen yöntem ve teknikleri öğretmenlerin çoğunluğu bazen kullanmaktadır. Dilbilgisi için ankette yer alan yöntem ve tekniklerin ise her zaman kullanıldığı ifade edilmektedir.

Öğretmenlerin derslerdeki araç-gereçleri kullanım sıklığı incelendiğinde ise olumsuz bir durum ortaya çıkmıştır. Öğretmenler basılı kaynaklara, ders kitaplarına büyük önem verirken, okullarında bulunduğunu söyledikleri hâlde, görsel-işitsel araçları bazen kullandıklarını ya da hiç kullanmadıklarını dile getirmişlerdir.

Anket sonuçlarına göre, Türkçe öğretmenlerinin derslerinde dil bilgisine diğer alanlardan daha çok yer verdikleri görülmüştür. Anlama ve anlatma becerileri ve dil bilgisi ile ilgili olarak öğrenci çalışma kitabında bulunan etkinliklerin öğrencilerin ilgisini çekecek nitelikte olduğu düşünülmektedir. Öğretmenlerin ders kitaplarındaki bazı metinlerin uzun olduğunu düşünmeleri, kitaplar hazırlanırken metinlerin uzunluklarına dikkat edilmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Ankete katılan öğretmenlerin sınıfa ders kitabı dışında okuma metni pek getirmediği ortaya çıkmıştır. Ancak öğretmenler okuma ödevleri vermekte ve öğrencilerinin ödev verilmezse okuma çalışması yapmayacaklarını düşünmektedirler. Verdikleri ödevleri değerlendirmekle de öğrencilerini geliştirdiklerine inanmaktadırlar.

Öğretmenler, yazılı anlatım etkinliklerini öğrencilere gördüklerini, okuduklarını, hissettiklerini, düşündüklerini vs. yazıyla doğru bir şekilde ifade etme becerileri kazandırmak için kullanmaktadırlar. Öğrencilerin yazılı etkinlikleri değerlendirilirken içerik açısından konuyu anlayıp anlamadıkları,

dış yapı açısından da doğru ve okunaklı bir yazı yazıp yazmadıkları üzerinde durulmaktadır.

Araştırma sonucuna göre, Türkçe öğretmenleri öğrencilerin derslerde her zaman söz aldıklarını söylerken, öğrencilerin birbirlerinin konuşmalarını değerlendirmelerine kısmen imkân verdiklerini dile getirmişlerdir. Konuşma eğitiminde görülen olumsuz davranışların ise ailelerden kaynaklandığı belirtilmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı düz yazı metninin vurgu ve tonlama çalışmaları için yeterli olduğunu dile getirirken, şiir metninde vurgu ve tonlama çalışmalarının daha çok yaptırılabilmesine inanan öğretmenler ders kitaplarında şiir metninin az olmasından dolayı bu çalışmaları yaptıramadıklarını belirtmişlerdir. Bu da ders kitaplarındaki şiir metninin artırılması gerektiğini göstermektedir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu ise telaffuz çalışmalarını sürekli yaptırmaktadır.

Yapılan çalışmada dinleme eğitiminin sağlıklı iletişimi mümkün kıldığı sonucu ortaya çıkmıştır. Okullarda öğrencilere dinleme becerisini kazandırabilmek için onlardan, dinledikleri masal veya hikâyeyi yazılı veya sözlü olarak özetlemeleri istenmektedir.

Ankete katılan öğretmenler öğrencilerinin en fazla fiil çatılarında zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bu da öğrencilere bol bol örnek çözdürmek gerektiğini göstermektedir. Öğretmenler de dil bilgisi öğretiminde tümevarım yönteminin tercih edilmesi gerektiğine inanmaktadırlar. Böylelikle ezberin de önüne geçilmiş olacaktır. Öğretmenler ayrıca dil bilgisi öğretiminin yazılı anlatım kusurlarını azaltmakta önemli bir etken olduğuna ve iyi bir konuşmacı olmaya katkı sağladığına da inanmaktadırlar.

Türkçe öğretiminin önemli bir aşaması da ölçme-değerlendirme aşamasıdır. KKTC ortaokullarında öğretmenler ölçme-değerlendirme sürecinde bazı sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu sorunların en önemlisi ise, sınıfların kalabalık oluşudur. Öğretmenlerin ölçme araçlarını kullanım sıklığına bakıldığında ise bu araçları (kısa cevaplı sorular, ürün dosyası, akran değerlendirme vs.) kısmen kullandıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Yazılı sınavların sözlü sınavlara göre daha çok tercih edildiği ise araştırmada elde edilen diğer bir sonuçtur.

2009-2010 Öğretim yılının ikinci döneminde yapılan araştırma sonuçlarını temel alarak KKTC'de Türkçe ğretiminin daha verimli olabilmesi için öğretmenlerin uygulamalarında birtakım değişiklikler yapmalarının ihtiyaç olduğu, ders kitaplarında bazı yeniliklere gidilmesi gerektiği ve sorunları gidermek için okul ynetimleri ile yetkili kişilere önemli görevler dştğu ifade edilebilir.

ABSTRACT

TURKISH EDUCATION WITH IN THE FRAME OF THE TEACHERS' OPINIONS AT SECONDARY SCHOOLS IN TRNC

Gaye Dede

Master of Arts Thesis, Turkish Language Education

Advisor: Asst. Prof. Dr. Ömer Yaraşır

January 2011, 183 pages

Language is the main instrument of the communication. Without language noone can provide a good communication for telling their ideas and feelings. A good communication is possible only with the right usage of the language. In this respect the teachers have very important duties about how to use the language properly.

The main aim of this study is to determine. The ideas of the teachers about educational applications at 6th, 7th, 8th grade classes, to put forward the difficulties that they encounter and to provide solution proposal for their problems.

The research is a descriptive survey study. This study constitutes 142 Turkish language teachers who are already teaching at secondary schools and high schools which also have secondary school departments in TRNC. The number of Turkish teachers teaching at secondary schools is learnt from the Ministry of Education and the number of Turkish teachers who are teaching at secondary school departments of high schools, is learnt from the directorates of these schools. To conduct this study all 142 teachers were sent the scales but only 106 of them came back.

To get the opinions of the teachers, a questionnaire was developed consisting six parts. The first part is personal information and the other parts are reading, writing, speaking, listening skills and grammar parts. With the aim of collecting data an application permission was taken from the Ministry

of Education and after the first term of 2009-2010 academic year, these questionnaires were sent to the teachers.

To prepare the questionnaire 2005 Turkish Teaching Programme and related source materials were used.

In the light of issues obtained from the research, it is concluded that most of teachers prefer to use oral reading method for reading education, contribution method for listening education and note-taking method for writing education. On one hand, most of teachers are occasionally using preferred techniques and methods in speech field, on the other hand, they are always using the techniques and methods for grammar which is covered in questionnaires.

When the frequency of using tools and equipments during the lessons was examined negative situation revealed. While teachers are giving priority to the course books as written sources, they are not using or sometimes using other visual-audial tools.

According to the results of the questionnaire, Turkish language teachers are discussing grammar more than other skills during their lessons. The teachers think that the activities in students' workbook about comprehension and description skills are good enough to take students' attention. Teachers think that some reading texts are too long. So this situation revealed the need for caring about the lengths of the texts while preparing the books. According to the results of this study, the teachers who took part in this study, don't bring extra reading texts to the class other than the course books. But they are giving reading homeworks and they believe that unless they give reading homeworks the students won't study for reading. Also they believe that they improve the students' skills by assessing the homeworks.

The teachers are using written exposition activities to make students be able to gain the skills of expressing properly what they see, read, feel, think etc in a written way. While assessing the written activities of the students it is important to know about whether they understood the topic or

not in terms of the content. In terms of external structure it is important to check whether they can write legibly or not.

According to the research, Turkish teachers agreed that students always need permission from their teachers before starting to speak and teachers mentioned that they occasionally let students to discuss their speech among themselves. It is determined that negative behaviors of students during speech education are resulting from families of students. Although, some of teachers mentioned that plain texts are sufficient for emphasis and intonation studies, some other teachers believe that it is suitable to increase the level of this type of studies in poetry texts, but they stated that they can not perform to increase the level of studies because, there is limited amount of poetry texts in text book of students. After all, this conclusion shows that the amount of poetry texts should be increased in text books of students. Most of teachers are often performing pronunciation studies in classrooms.

During the research, it is concluded that listening education is providing proper communication. When students heard a legend or a story, they are wanted to summarize it as both verbal and written at schools in order to improve their listening skills.

The teachers who involved with questionnaires stated that students mostly struggle on structure of verbs. These show, students require solving lots of examples related with the topic. Teachers believe that induction method require to apply in grammar education. Therefore, memorizing of students can be prevented. On the other hand, teachers believe that grammar education is an important effect to decrease level of faults in written papers. At the same time, grammar is also supporting the ability for being a native speaker.

Estimation & evaluation process is playing significant role in Turkish education. Teachers are facing with some problems in the process of estimation & evaluation at schools in Turkish Republic of Northern Cyprus. The main important point of these problems is causing from overpopulated classrooms. When estimation vehicles of teachers are tested, it is observed

that estimation vehicles are partly used (short answer questions, good portfolios, etc). In the light of the research, it is concluded that written exams are more preferable than verbal exams.

According to the research which is held in second quarter of 2009-2010 education term, it can be mentioned that first, there should be changes in implementation of teachers in order to increase the education productivity in TRNC secondly, text books of students should be upgraded and revised and finally, schools management are carrying important roles in order to prevent these existing problems.

ÖN SÖZ

Bu çalışmada, öğretmen görüşlerine göre KKTC'deki ortaokullarda Türkçe Öğretimi değerlendirilmiştir.

Çalışma, beş bölümden oluşmaktadır. “Giriş” bölümünde çeşitli kaynaklardan faydalanılarak problem ortaya konulmuş, buna bağlı olarak problem cümlesi ifade edilmiş, alt problemlere değinilmiş, araştırmanın amacı ve önemi üzerinde durulmuştur. Ayrıca bu bölümde sayılılar, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalara da yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünü “Kuramsal Çerçeve” oluşturmaktadır. Bu bölümde de dil ve önemi, toplumsal kimlik ile dil arasındaki ilişki, ana dili, ana dili ile kültür arasındaki ilişki, ana dili öğretimi ve ana dili öğretmenlerinin üzerine düşen görevler anlatılmıştır. KKTC’de ana dili öğretmenlerinin yetiştirilmesinin tarihsel boyutu açıklanmış, öğretmenlerin göreve alınırken girmiş oldukları sınavlarla ilgili bilgi verilmiştir. Ayrıca anket sorularının oluşturulmasında dikkate alınan 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programının içeriği açıklanmış, Türkçe dersinde kullanılan yöntem-teknik, araç-gereç ve ölçme-değerlendirme araçlarının tanımlarına yer verilmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümü olan “Yöntem” bölümünde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, verilerin toplanması ve verilerin analizi yer almıştır.

Dördüncü bölüm olan “Bulgular ve Yorumlar” bölümünde ise, anket formundan elde edilen verilerden hareketle Türkçe öğretmenlerinin kişisel ve mesleki bilgileri ile araştırmanın temelini oluşturan okuma, yazma, konuşma, dinleme ve dil bilgisi alanlarıyla ilgili öğretmenlerin görüşleri tablolara yansıtılarak yorumlanmıştır.

“Sonuç ve Öneriler”, araştırmanın beşinci bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümde araştırmanın bulguları özetlenmiş ve “sonuçlar” yazılmış, ayrıca KKTC’deki 6, 7, 8. sınıflarda Türkçe öğretiminin daha etkili bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için birtakım “öneriler” sunulmuştur.

Araştırma boyunca yol gösteren, değerli fikirlerini esirgemeyen danışmanım, hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Ömer Yaraşır’a, tezin gerek konu

seçiminde gerekse hazırlanması aşamasında değerli katkılarını aldığım hocam Sayın Prof. Dr. Murat Özbay'a, verilerin analizinde yardımını gördüğüm Sayın Yrd. Doç. Dr. Engin Baysen'e ve her konuda bana destek olan Sayın Yrd. Doç. Dr. Ahmet Güneylî'ye şükranlarımı arz ediyorum.

Ayrıca anketlerin dağıtılıp toplanması konusunda yardımlarını gördüğüm değerli meslektaşlarıma, çalışmada samimî değerlendirmeleriyle bana yardımcı olan Türkçe öğretmenlerine, KKTC'de Türkçe öğretmenlerinin yetiştirilmesi konusunda değerli bilgilerini benimle paylaşmaktan başka Kıbrıs'ta günümüzdeki tek gölge oyunu sanatçısı olan emekli Türkçe öğretmeni Sayın Mehmet Ertuğ'a ve Poli Hürriyet Türk Ortaokulu kurucularından emekli Türkçe öğretmeni Sayın Aydın Sami'ye, beni bugünlere getiren anneme ve babama çok teşekkür ederim.

Gaye Dede
Lefkoşa, 2011

İÇİNDEKİLER

	Sayfa Numarası
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ.....	ix
TABLO LİSTESİ.....	xiv
EK LİSTESİ.....	xiv

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem.....	1
1.1.1. Problem Cümlesi.....	5
1.1.2. Alt Problemler.....	5
1.2. Araştırmanın Amacı.....	7
1.3. Araştırmanın Önemi.....	7
1.4. Sayıtlılar.....	9
1.5. Sınırlılıklar.....	9
1.6. Tanımlar.....	10
1.7. Kısaltmalar.....	11

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dil ve Önemi.....	12
2.2. Toplumsal Kimliğin Temel Değerlerinden Biri Olan Dil.....	13
2.3. Ana Dili – Türkçe.....	14
2.4. Ana Dili ve Kültür.....	14
2.5. Ana Dili Öğretimi.....	15
2.6. Ana Dili Öğretiminde Türkçe Öğretmeninin Rolü.....	16
2.7. KKTC’de Türkçe Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi.....	19
2.8. Türkçe Dersi Öğretim Programı.....	23
2.8.1. Programdaki Temel Yaklaşım.....	23
2.8.2. Programın Yapısı	23

2.8.2.1. Genel Amaçlar.....	23
2.8.2.2. Temel Beceriler.....	24
2.8.2.3. Temel Dil Becerileri	25
2.8.2.4. Kazanımlar.....	26
2.8.2.5. Etkinlikler.....	27
2.8.2.6. Açıklamalar.....	27
2.8.2.7. Ara Disiplinler.....	27
2.8.2.8. Atatürkçülük.....	27
2.8.3. Öğrenme ve Öğretme Süreci.....	27
2.9. Türkçe Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler.....	28
2.9.1. Okuma Alanı Yöntem ve Teknikleri.....	28
2.9.2. Yazma Alanı Yöntem ve Teknikleri.....	33
2.9.3. Konuşma Alanı Yöntem ve Teknikleri.....	37
2.9.4. Dinleme Alanı Yöntem ve Teknikleri.....	40
2.9.5. Dil Bilgisi Alanı Yöntem ve Teknikleri	43
2.10. Türkçe Öğretiminde Kullanılan Araç ve Gereçler.....	45
2.10.1. Yazılı veya Basılı Araç ve Gereçler.....	46
2.10.2. Görsel Araçlar.....	50
2.10.3. İşitsel Araçlar.....	50
2.10.4. Görsel - İşitsel Araçlar.....	51
2.10.5. Canlı Kaynaklar.....	52
2.11. Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme.....	52
2.11.1. Ölçme - Değerlendirme Araç ve Yöntemleri.....	53

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	61
3.2. Araştırmanın Evreni.....	61
3.3. Araştırmanın Örneklemi.....	61
3.4. Verilerin Toplanması.....	62
3.5. Verilerin Analizi.....	62

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Türkçe Öğretmenlerinin Kişisel ve Mesleki Bilgileri.....	64
4.2. Okuma Becerisine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	72
4.3. Yazma Becerisine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	87
4.4. Konuşma Becerisine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	100
4.5. Dinleme Becerisine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	110
4.6. Dil Bilgisine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	127

5. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar.....	142
5.2. Öneriler	147
KAYNAKÇA	160
EKLER	164

TABLO LİSTESİ

Tablo 4.1.1 - Tablo 4.1.15 Öğretmenlerin Kişisel ve Meslekî Bilgilerine İlişkin Tablolar.....	64-71
Tablo 4.2.1 - Tablo 4.2.13 Okuma Alanı ile İlgili Sorulara İlişkin Tablolar.....	72-85
Tablo 4.3.1 - Tablo 4.3.11 Yazma Alanı ile İlgili Sorulara İlişkin Tablolar.....	87-98
Tablo 4.4.1 - Tablo 4.4.12 Konuşma Alanı ile İlgili Sorulara İlişkin Tablolar.....	100-109
Tablo 4.5.1 - Tablo 4.5.11 Dinleme Alanı ile İlgili Sorulara İlişkin Tablolar.....	110-126
Tablo 4.6.1 - Tablo 4.6.12 Dil Bilgisi Alanı ile İlgili Sorulara İlişkin Tablolar.....	127-140

EK LİSTESİ

Ek 1: Araştırma İzni.....	164
Ek 2: Anket	165
Ek 3: Anket Uygulanan Okulların Listesi.....	182